

חולין סד
עניין: בת היענה

ספר הברית ח"א מאמר יד פ"ה

היענה¹, וחז"ל דרשו מזה לרבות ביצתה [חולין ס"ד]. והוא יחיד בכל העופות אשר לו רק שני אצבעות ברגליו, ואינו יכול לעוף כלל אך ירוץ במהירות גדול יותר מצב. והנקבה תסתכל בעיניה על הביצים שלה בהתמדה ובזה תחמם אותם ותוציא אפרוחיה בראיה לבד. וכל משפיל על דבר זה יבין חומר פגם המסתכל בנשים ובעקריות, ונעצם עיניו מראות פגע, כי יש כח גדול בחוש הקראות. ולכן אמר איוב ברית פרתית לעיני ומה אֶתְבוֹנֵן על בְּתוּלָה (איוב ל"א, א'). והתנאים, מיסדי התלמוד וחכמי המשנה, בהיות כי שמרו זה החוש ולא פגמו מעולם את עיניהם, היה להם כח גדול בזה החוש עד שהיו ממיתים את הרשעים בהבטה לבד. כמובא בשי"ס פעמים רבות: נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות. וזה הכח והעוז מסר הקב"ה לחסידיו ולחשבי שמו, באמרו רק בעיניך תביט ושלמת רשעים תראה (תהלים צ"א, ח').

האריז"ל – אוצרות חיים שער הנקודים פ"א

דומה אור הנקודות הקטן כמו המעמים, אבל עכ"ז מצינו קצת כח הסתכלות בעין כנראה בחוש הטבע בענין ביצת היענה שנולד ממנה האפרוח ע"י הסתכלותה זמן מה בלתי שתשב על הביצה לחממה כשאר העופות, וזה יורה היות כח ממשוי בהסתכלות העינים. והנה מבחינת ההסתכלות הזה של העינים

דרשות חתם סופר ח"ג עמ' פג

לזניהם נגעי בני אדם, גם נקדים כי ידוע צספרי טצני צ"ח שהיענה אינה יושבת על הביצים כ"א צראייתה צעלמח יחתמם הביצה ותוליא אפרוח, עיי ס' שער השמים [מאמר ד' שער א'] וצס' הצרית [ה"א מאמר י"צ פ"ה] — ונצוא חנים חללו שד, פי' גם רעה אחרת מזה שהתנים חללו שד להניק גורי' משפעס, וצת עמי לאכזר, כי הפסידו שפעס על שזנו צעיניהם כיענים צמדצר שמוליא וולדות צראי צעלמח כנ"ל. על כן אין כחינו חלל צפינו ארשת לצעוק